

Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation

Publicerad här den 12 januari 2018

I SLUTET AV 1960-TALET fick jag en tjänst som metodiklektor i ekonomiska ämnen. I tjänsten ingick att jag också skulle vara lärare i en gymnasieklass. På den skola där jag tjänstgjorde hade man dittills bara haft allmänna gymnasielinjer. Jag fick ta hand om undervisningen i företagsekonomi i skolans första klass på den yrkesinriktade Dk-linjen (distribution och kontor).

Jag kom senare att få ansvara för ett dussintal andra klasser på denna linje. Där samlades de elever som hade de lägsta intagningspoängen till gymnasiet. Vid ett språkförståelsetest på skolan fick eleverna på Musiklinjen 65 poäng i genomsnitt. Min klass hade 30 poäng.

Jag insåg att det var meningslöst att stå vid tavlan och undervisa dessa elever. Jag kunde inte heller ge dem uppgifter från läromedlen i ämnet, eftersom många av eleverna inte kunde läsa sig till vad uppgifterna gick ut på. Därför kom jag på att i stället starta företag på riktigt i klassen så att de fick arbeta praktiskt med företagsekonomi. Det gick så bra att jag fortsatte med det i alla mina senare klasser.

Vårt mål blev att tjäna så mycket pengar att det räckte till en veckas skolresa i slutet av sista året. Eleverna fick komma med idéer om hur vi skulle kunna tjäna pengar. Vi kom att ägna oss åt många olika verksamheter. I flera klasser satte eleverna ihop annonstidningar som de delade ut i nybyggda kvarter; butikerna i grannskapet fick marknadsföra sig. Vi öppnade kafé i skolan på kvällarna där komvuxelever kunde få hembakta bullar och kakor till kaffet på sina raster. Vi importerade och sålde dokumentportföljer från Taiwan. Vi ordnade diskodans för skolelever i samarbete med en restaurang. Vi ordnade mannekänguppvisning i en aula med lotterier och förfriskningar i samarbete med några klädbutiker.

I samband med detta samlade vi in den information vi behövde genom studiebesök. Eleverna tog reda på och redogjorde för vad de fått veta av till exempel Skatteverket om gällande skatteregler, av agenturfirmer om hur en importaffär går till, av banker om hur man betalar vid importaffärer och hur man bäst placerar intjänade pengar, av tull och hamnmyndighet om hur man konkret tar hand om inkommande gods och så vidare. Eleverna lärde sig att allt

eftersom ta reda på saker och bokföra och hålla reda på klassens inkomster och placera pengarna.

Mitt bestående minne av dessa elever är hur villiga de var att ta ansvar och arbeta för klassens företag. Detta till skillnad från de flesta elever på de allmänna gymnasielinjerna som var ovilliga att anstränga sig för något som inte direkt lönade sig för betygen. Hur frimodiga och roliga Dk-eleverna var, och hur lyckliga de var för att få beröm för vad de lyckades med. Beröm var de svältfödda på från grundskolan och i andra ämnen på gymnasiet, där de kunde ha lärare som talade om dem i lärarrummet som löss och idioter.

Eleverna fick välja vart vi skulle åka på skolresorna. Det blev till Hamburg och Amsterdam och i flera fall också till London och Mallorca. Inför Mallorcaresan höjde mina kolleger på ögonbrynen. De kunde inte förstå hur jag vågade ta ansvar för att resa utomlands med dessa elever. Men det hände inte en enda gång att någon elev skämde ut sig. De fick alltid ta ansvar för varandra parvis eller i mindre grupper. Det fungerade perfekt. Bland det viktigaste jag har försökt att lära mina kandidater är att lita på eleverna. Att de tar ansvar om de ges ansvar.

För mig var dessa resor bland det roligaste jag har varit med om. Jag lärde känna dessa elever väl. Jag blev bedrövad över att höra hur de hade blivit bemötta i grundskolan och i några av de andra ämnena på gymnasiet. Dessvärre blir de skolsvaga eleverna lika illa behandlade i skolan i dag. Genom de graderade betygen blir stämpeln misslyckad på dem ännu obarmhärtigare.

För att göra det lättare för denna elevgrupp att lära sig företagsekonomi arbetade jag tillsammans med en kollega fram ett nytt läromedelspaket i flera delar för Liber, Deko-3-M. Det hade ett mera enkelt språk och innebar mycket elevaktivt arbete. Vi organiserade också en försöksverksamhet med temastudier på ett 20-tal skolor i Brevskolans regi, Tema Dk. Det resulterade i tre omfattande handledningar i bokform för lärarna, för eleverna och för informationsinsamling.

I Deko-3-M ingick bland annat ett stort antal fältuppgifter, gruppdiskussionsuppgifter och rollspel. De flesta handelslärare var ovana vid att administrera sådana inläringssituationer och ovilliga att ändra sina lärarroller. Läromedlet fick begränsad spridning. Genom de förändringar som har skett sedan dess har arbete med mera omfattande ämnesövergripande temastudier och projektarbeten allvarligt försvårats.

Mål- och resultatstyrningen, de detaljerade kursplanerna, de strikta timplanerna, fokuseringen på mätbara kunskaper, de nationella proven och de graderade betygen lägger hinder i vägen.

Jag lider med de skolsvaga elever som nu blir psykiskt misshandlade och bortsorterade av skolan. Jag vaknar ofta på natten och känner oro för dessa elever och ilska för hur de behandlas. Då går jag upp och avreagerar mig genom att skriva en artikel. Det har blivit rätt många artiklar under de senaste åren. Samtliga finns här på min hemsida.